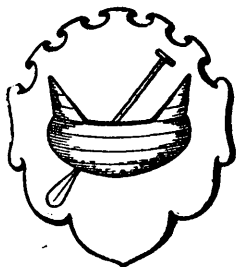

DZIENNIK

ZARZĄDU

M. ŁODZI

Redakcja i Administracja
Pl. Wolności 14, parter, tel. 128-00.
Administ. czynna od g. 9—12 w p.
Redakcja od godz. 2—3 po poł.

Ceny ogłoszeń: Zwyczajne: 1 kolumna — zł. 50.—; 1/2 kolumny — zł. 25.—; 1/4 kol. — zł. 15; 1/8 kol. — zł. 7.50. Drobne po 5 gr. za 1 wyraz najmniejsze ogłoszenie gr. 50.

Prenumerata: Miesięcznie zł. 1.—

Cena egzemplarza zł. 0.30.

Nr. 46 (525)

Łódź, dnia 12 listopada 1929 r.

Rok XI

Treść numeru: Protokół 16 (III sesji) posiedzenia Rady Miejskiej z dn. 17.X.1929 r.— Sprawozdanie z działalności Wydziału Zdrowotności Publicznej w r. 1928. — Sprawozdanie Oddziału Szpitalnictwa za sierpień 1929 r. — Ruch służbowy za sierpień 1929 r. (dok.). — Wykaz domów mieszkalnych, wzniesionych w m. Łodzi w r. 1928. — Kronika Miejska. — Z życia miast polskich. — Ogłoszenia.

Protokół

16 (III sesji) posiedzenia Rady Miejskiej.

Łódź, dnia 17 października 1929 r.

Komplet radnych 74.

Komplet członków Magistratu 11.

Obecnych radnych 45.

Obecnych członków Magistratu 11.

Posiedzenie otworzył o godz. 20 min. 20 WPrezes Rady Miejskiej, R. Klim, w obecności quorum Rady (56 członków), zaprosiwszy do stołu prezydjalnego radnych-sekretarzy: J. Golańskiego i inż. F. Pałaszewskiego oraz Dyrektora Biura Rady Miejskiej, P. Rundo, do prowadzenia protokołu.

Przyjęto do wiadomości:

1. Krótkie zapytania wzgl. odpowiedzi:

- a) r. inż. **Wojewódzkiego**: Czy prawdą jest, że Magistrat powierzył wykonanie planu trzeciego kolektora, a następnie i nadzór nad robotami kanalizacyjnymi inżynierom z miasta za oddzielną opłatą, mając u siebie specjalny Wydział Kanalizacji i w dodatku w tym czasie tylko w połowie zatrudniony. Jeżeli tak jest, to jakie motywy skłoniły Magistrat do tego.
  - b) **odpowiedź Prezydenta Ziemięckiego** w imieniu Magistratu, że trzeci kolektor wykonywany jest przez Wydział Kanalizacji i Wodociągów, jako normalna praca inżynierów tego Wydziału.
2. **Zawiadomienia członków Rady Miejskiej**: Inż. J. Holcgrebera, ks. D. Kaczyńskiego, R. Kempnera, O. Klikara, F. Szwanowskiego, dr. L. Szyfmana, dr. A. Tomaszewskiego i J. Wolczyńskiego, usprawiedliwiających nieobecność swą na posiedzeniu w dniu dzisiejszym.

3. Komunikat Frakcji radnych N. S. P. P. o desygnowaniu radnego Oskara Kaschnera do a) Komisji Pracy (na miejsce b. r. R. Hunke-
ra), b) Delegacji Wydziału Zdrowotności Publicznej (na miejsce ob.
dr. Bräutigama).

Uchwalono:

A. W sprawach, objętych porządkiem dziennym.

I. W sprawie wyboru 6 członków i tyluż zastępców członków Komisji Szacunkowych do spraw podatku dochodowego dla każdego z 12-tu Urzędów Skarbowych:

Desygnować:

do I Urzędu Skarbowego:

członkowie:

1. Wysmyk Marjan, kupiec, Włodzimierska 19.
2. Semmler Waldemar, przemysłowiec, Modra 25.
3. Walczak Walenty, właściciel nieruchomości, Limanowskiego 150.
4. Szulc Hugo, cukiernik, Limanowskiego 49.
5. Cytryn Abram, przemysłowiec, Wolborska 44.
6. Brzeziński Samuel, garbarnia, Limanowskiego 166.

zastępcy:

1. Nirenberg Abram Hersz, kupiec, Limanowskiego 19.
2. Minc Chil, sprzedaż galanterji, Zgierska 50.
3. Grinszpan Zygmunt, kupiec, Piłsudskiego 54.
4. Sikorski Stefan, właściciel nieruchomości, Gazowa 7.
5. Góralski Józef, właściciel nieruchomości, Waryńskiego 12.
6. Konrad Herman, rzemieślnik, Zgierska 74.

do II Urzędu Skarbowego:

członkowie:

1. Bursztyn Bernard, kupiec, 11-go Listopada 38.
2. Ickowicz Berisz, majster krawiecki, 11-go Listopada 48.
3. Rozenberg Lejb, kupiec, Północna 8.
4. Groszkowski Wiktor, aptekarz, Mielczarskiego 12.
5. Cyrański Stanisław, rzemieślnik, Mielczarskiego 28.
6. Jakubiec Józef, rzemieślnik, 11-go Listopada 26.

zastępcy:

1. Działowski Abe, sprzedaż galanterji, 11-go Listopada 22.
2. Gotlib Chaim, kupiec, 11-go Listopada 18.
3. Rozenmutter Szaja, sprzedaż skór, Nowomiejska 2.
4. Feierstein Moszek, rzeźnik, 11-go Listopada 56.
5. Wojdała Feliks, kupiec, Targowa 33.
6. Koszel Gustaw, właściciel nieruchomości, Jasna 2.

do III Urzędu Skarbowego:

członkowie:

1. Knajzler Robert, kupiec, Plac Reymonta 8.
2. Holender Bolesław, właściciel nieruchomości, Zawiszy 2
3. Dziwiński Ludwik, kupiec, Piotrkowska 35.
4. Dawidson Zama, kupiec, Nowo-Cegielniana 22.
5. Margulies Józef, sprzedaż papieru, Zawadzka 18.
6. Freind Abram Icek, przemysłowiec, Aleja I Maja 9.

z a s t ę p c y :

1. Helfant Szlama, kupiec, Żeromskiego 9.
2. Grylak Berek, kupiec, Nowo-Cegielniana 34.
3. Ryzenberg Emanuel, kupiec, Cegielniana 27.
4. Blumenfeld Wiktor, kupiec, 11-go Listopada 41.
5. Lewandowski Andrzej, właściciel nieruchomości, Cegielniana 24.
6. Misjon Bolesław, lekarz, Żeromskiego 12.

do IV Urzędu Skarbowego:**c z ł o n k o w i e :**

1. Syna Lajzer, handel kolonialny, Andrzeja 39.
2. Sachs Józef, dr. WPrez. Izby Handl. Przem., Piotrkowska 85.
3. Bialer Aron, przemysłowiec, Piotrkowska 85.
4. Berndt Alfred, kupiec, Gdańska 66.
5. Rogowski Tadeusz, kupiec, Traugutta 5.
6. Busse Leopold, właściciel nieruchomości, Limanowskiego 25.

z a s t ę p c y :

1. Palmer Józef, właściciel nieruchomości, Żeromskiego 39.
2. Książek Julian, kupiec, Przejazd 25.
3. Likierman Mojżesz, rzeźbiarz, Piotrkowska 81.
4. Goldberg Jakób, sprzedaż owoców, Zielona 17.
5. Koroczyński Nechemje, kupiec, Piotrkowska 71.
6. Darski Stanisław, rzemieślnik, 6-go Sierpnia 10.

do V Urzędu Skarbowego:**c z ł o n k o w i e :**

1. Rabinowicz Abram, blacharz, Karolewska 6.
2. Pallester Stanisław, kupiec, Fijałkowska 29.
3. Kahlert Oskar, kupiec, Wólczańska 109.
4. Disterhoft Ernest, właściciel sklepu, Radwańska 9.
5. Gebauer Leopold, rzemieślnik, Wólczańska 85.
6. Dyljon Jakób, inżynier, Piotrkowska 183.

z a s t ę p c y :

1. Wojdysławski Józef, właściciel domu, Piotrkowska 123.
2. Rozenholc Józef, przemysłowiec, Al. Kościuszki 53.
3. Rechtman Henryk, właściciel składu aptecznego, Piotrkowska 207.
4. Oliński Walenty, kupiec, Lipowa 58.
5. Majewski Stanisław, rzemieślnik, Kopernika 27.
6. Marzyński Józef, lekarz, Piotrkowska 175.

do VI Urzędu Skarbowego:**c z ł o n k o w i e :**

1. Ekielski Feliks, kupiec, Piotrkowska 255.
2. Erhardt Adolf, właściciel nieruchomości, Rzgowska 77.
3. Kinast Józef, właściciel nieruchomości, Kałna 24.
4. Nowakowski Stanisław, kupiec, Rzgowska 47.
5. Kaczmarek Władysław, właściciel nieruchomości, Wójtowska 1.
6. Tusk Hercke, przemysłowiec, Piotrkowska 275.

z a s t ę p c y :

1. Płockier Maks, kupiec, Piotrkowska 272.
2. Król Mordka, kupiec, Szosa Pabjanicka 38.

3. Klein Zelig, kupiec, Rzgowska 4.
4. Szwarczewski Józef, kupiec, Kałna 58.
5. Kurpcza Wawrzyniec, właściciel nieruchomości, Wiznera 35.
6. Cyl Wincenty, właściciel nieruchomości, Pabjanicka 18.

do VII Urzędu Skarbowego:**członkowie:**

1. Benkiel Wolf, majster krawiecki, Wolborska 27.
2. Hutnik Jan, kupiec, Zgierska 29.
3. Milczarek Leon, kupiec, Łagiewnicka 41.
4. Nicki Chaim, kupiec, Wolborska 33.
5. Ptasznik Samuel, kupiec, Zgierska 7.
6. Łaskiewicz Józef, rzemieślnik, Zawiszy 29.

zastępcy:

1. Sułkowski Władysław, kupiec, Rzgowska 52.
2. Bornstein Chaim, kupiec, Brzezińska 11.
3. Liss Samuel, kupiec, Piłsudskiego 6.
4. Szyper Icek Mendel, kupiec, Zgierska 9.
5. Zubert Herman, rzemieślnik, Zawiszy 5.
6. Krzepicki Jakób Dawid, kupiec, Pieprzowa 22.

do VIII Urzędu Skarbowego:**członkowie:**

1. Bendel Moszek, kupiec, Nowomiejska 19.
2. Sztajnsznajder Abram, kupiec, Północna 12.
3. Piaskowski Edward, kupiec, Pomorska 91.
4. Zelwiański Józef, kupiec, Anstadta 5.
5. Wiernik Jakób, kupiec, Pomorska 33.
6. Górniaczyk Walerjan, kupiec, Stefana 27.

zastępcy:

1. Szurmak Jan, kupiec, Franciszkańska 58.
2. Binke Izrael, kupiec, Północna 14.
3. Eisen Gerszon, kupiec, Pomorska 7.
4. Kac Jakób, form. pończ., Pomorska 3.
5. Zarzewski Izrael, właściciel nieruchomości, Pomorska 1.
6. Jabłoński Antoni, rzemieślnik, Pomorska 27.

do IX Urzędu Skarbowego:**członkowie:**

1. Wolman Gerszon, kupiec, Pomorska 25.
2. Krasucki Mendel, kupiec, Narutowicza 50.
3. Halpern Maks, kupiec, Cegielniana 51.
4. Windman Jakób, przemysłowiec, Skwerowa 1.
5. Fogelman Mendel, kupiec, Cegielniana 42.
6. Wutke Otto, rzemieślnik, Cegielniana 70.

zastępcy:

1. Budny Stanisław, kupiec, Zamenhofska 11.
2. Baranowski Karol, właściciel nieruchomości, Pograniczna 44.
3. Kon Abram, właśc. nieruchomości, Narutowicza 22.
4. Hofman Ruwin, pończosznik, Piłsudskiego 51.
5. Połecz Dawid, kupiec, Narutowicza 38.
6. Klepkarczyk Hersz Dawid, kupiec, Narutowicza 14.

do X Urzędu Skarbowego:

członkowie:

1. Ulinower Wolf, kupiec, Narutowicza 11.
2. Bibergal Roman, przemysłowiec, Moniuszki 9.
3. Charmac Lewek, blacharz, Sienkiewicza 40.
4. Michałkiewicz Paweł, kupiec, Ogrodowa 38.
5. Berkowicz Joel, krawiec, Traugutta 5.
6. Restel Gustaw, kupiec, Piotrkowska 84.

zastępcy:

1. Patron Eljasz, właśc. domu, Narutowicza 21.
2. Silberstein Dawid, kupiec, Kilińskiego 61.
3. Wajnsztajn Izydor, kupiec, Moniuszki 10.
4. Lubotynowicz Leon, inżynier, Przejazd 36.
5. Wołkowiczowa Rela, kupcowa, Piłsudskiego 49.
6. Kaliński Zygmunt, rzemieślnik, Nawrot 37.

do XI Urzędu Skarbowego:

członkowie:

1. Kramm Ferdynand, rzem. i właśc. sklepu, Główna 40.
2. Freund Bernard, hafciarz, Piotrkowska 114.
3. Ende Adolf, właśc. nieruchomości, Emilji 50/52.
4. Schmidt Teodor, kupiec, Nawrot 28.
5. Wielozierski Zygmunt, kupiec, Rokicińska 11.
6. Mittelstaedt Edward, dr. lekarz, Sienkiewicza 67.

zastępcy:

1. Pawlak Michał, rzemieślnik, Przędzalniana 38.
2. Splet Adel, kupiec, Rzgowska 95.
3. Engler Daniel, właśc. nieruchom., Ruska 12.
4. Arensztajn Artur, kupiec, Sienkiewicza 52.
5. Kac Chil Majer, właśc. domu, Sienkiewicza 54.
6. Hudes Abram, sprzed. kapeluszy, Główna 69.

do XII Urzędu Skarbowego:

członkowie:

1. Felde Alfons, właśc. zakł. ślus., Piotrkowska 238.
2. Burchardt Leon, rzemieślnik, Słowiańska 25.
3. Perła Mojżesz, przemysłowiec, Piotrkowska 238.
4. Stefański Marjan, kupiec, Wysoka 13.
5. Turski Franciszek, kupiec, Grabowa 32.
6. Schott Maks, właśc. nieruchom., Kilińskiego 203.

zastępcy:

1. Modrzejewski Adam, kupiec, Nowozarzewska 36.
2. Kłoczkowski Jan, właśc. domu, Napiórkowskiego 67.
3. Andrejer Michał, właśc. nieruchom., Krucza 24.
4. Szenwic Maks, właśc. nieruchom., Piotrkowska 182.
5. Białek Dawid Szlama, kupiec, Piotrkowska 182.
6. Kompel Jakier, kupiec, Nowozarzewska 18.

Wyboru dokonano przez aklamację.

B. Poza porządkiem dziennym — wniosek nagły:**I. W sprawie pomocy dla robotników bezrobotnych:**

1. Uznać nagłość wł. wniosku, zgłoszonego przez Frakcję radnych P. P. S.
2. Rada Miejska wzywa Magistrat do poczynienia energicznych kroków u Rządu w celu przyścia niezwłocznie z pomocą robotnikom bezrobotnym, zamieszkałym na terenie m. Łodzi w postaci pomocy finansowej, żywnościowej i opałowej.

Motywy:

Trwający od dłuższego czasu kryzys przemysłowy w całym kraju, którego ostrze dało się odczuć najbardziej na terenie m. Łodzi, wytworzył tego rodzaju stan rzeczy, że stoimy w obliczu przeszło 20 tysięcy bezrobotnych bez jakiegokolwiek nadziei na otrzymanie pracy i bez najprymitywniejszych środków do życia.

Rząd, na którym ciąży obowiązek przyścia z pomocą bezrobotnym, a tembardziej podczas kryzysu przemysłowego, zajął stanowisko zupełnie wyraźne: odmówił kredytów dla samorządów miejskich na cele zatrudnienia bezrobotnych, pozbawiając w międzyczasie olbrzymie masy bezrobotnych pomocy doraźnej z funduszków państwowych.

Staje się zupełnie zrozumiałem, że tego rodzaju sytuacja musiała spowodować ogólne spustoszenie w rodzinach bezrobotnych i postawiła te masy wygłodzone w obliczu nadchodzącej zimy bez możliwości otrzymania pracy, bez środków do życia i bez pomocy.

Uchwałę powzięto jednogłośnie, bez dyskusji.

Z powodu wyczerpania porządku dziennego przewodniczący o godzinie 20 min. 35 posiedzenie zamyka.

Przewodniczący (—) **R. Klim.**

Prowadzący protokół (—) **P. Rundo.**

Radni-Sekretarze:

(—) **J. Golański**

(—) **Inż. F. Pałaszewski.**

*

W Nr. 45 „Dziennika Zarządu m. Łodzi” z dn. 5 b.m. mylnie wydrukowano „Protokół 16 (III sesji) posiedzenia Rady Miejskiej”, zamiast „Protokół 15 (III sesji) posiedzenia Rady Miejskiej”.

Sprawozdanie

z działalności Wydziału Zdrowotności Publicznej w r. 1928.

Począwszy od r. 1927 samorząd w pracy swej, zmierzającej do polepszenia warunków sanitarnych w mieście, znajduje poważną pomoc ze strony władz państwowych. W wyniku rozporządzeń i instrukcyj Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które zwróciło baczniejszą uwagę na sprawy sanitarne miast i wsi, instytucjom samorządowym przybyły ze skuteczną pomocą władze administracyjne. Dzięki więc aparatowi państwowemu, wyposażonemu w egzekutywę, której w dotychczasowej działalności tak bardzo miastu brakowało, dążenie do podniesienia stanu sanitarnego miasta nabrało specjalnej siły.

Przeprowadzono, z polecenia Magistratu i Starostwa Grodzkiego, energiczną pracę nad tynkowaniem i malowaniem domów, które przez cały czas wojny i okres powojenny nie były odnawiane. Jednocześnie przepro-

wadzano remont klatek schodowych, bram, korytarzy; przy doprowadzeniu do normalnego stanu podwórz, śmietników spółdziały z dozorami sanitarnymi organa policyjne.

Nie mniej intensywną była praca nad podniesieniem stanu sanitarnego wszelkiego rodzaju sklepów, zwłaszcza spożywczych, straganów, targowisk; szczególną pieczę roztoczyły dozory sanitarne nad piekarniami, wytwórniami produktów spożywczych, miejscami sprzedaży mleka, nad oborami, zaopatrującymi w mleko znaczne rzesze mieszkańców Łodzi.

Stałe oględziny, połączone z natychmiastowem nakładaniem grzywien za mniej poważne uchybienia sanitarne, protokoły i wnioski karne, przesyłane do Starostwa Grodzkiego i sądów pokoju przy poważniejszych uchybieniach, szybkie rozpatrywanie tych spraw, stosowane dość często kary bezwzględne aresztu w stosunku do wyjątkowo opornych osób, — wszystko to oddziaływało bardzo skutecznie na polepszanie się dotychczasowych warunków i było stałym bodźcem dla tych, którzy lekceważyli sobie dotychczas zlecenia władz sanitarnych.

Ze szczegółowego sprawozdania, które poniżej zamieszczamy, wynika, iż stan sanitarny miasta powoli, wprowadzie, lecz stale się polepsza. Mówią o tem niezbitcie liczby. Bardziej widoczne dla oka rezultaty nastąpią zapewne dopiero wówczas, gdy zrealizowane zostaną szerokie zamierzenia władz miejskich w dziedzinie tak kapitalnych inwestycji, jak kanalizacja, zabrukowanie wszystkich ulic miasta, zadrzewienie ich, poprawienie i ulepszenie już istniejących jezdni, postawienie własnych, nowoczesnie urządzonych szpitali i t. p.

Konsekwencją planowej akcji władz samorządowych, które uporały się z większością chorób zakaźnych wogóle, szczególnie zaś z chorobami ostro-zakaźnymi, jest systematyczny spadek śmiertelności wśród mieszkańców Łodzi. Niechaj świadczy o tem kilka liczb zaczerpniętych z miejskiej statystyki.

Przyjrzyjmy się więc liczbie zgonów na 10.000 mieszkańców:

R. 1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
220,8	221,2	168,5	165,7	168,0	158,4	140,5	139,9	138,8	139,2

W ciągu więc jednego dziesiątka lat śmiertelność — widzimy — zmniejsza się prawie o połowę. Łódź przytem niemal z najniekorzystniejszego miejsca, jakie zajmowała w grupie większych miast polskich, przechodzi w latach ostatnich do miejsca coraz korzystniejszego, wykazując wreszcie w roku 1926 najmniejszą śmiertelność, jak to stwierdza Rocznik statystyki Rzeczypospolitej Polskiej za rok 1927.

Rok 1927 wykazuje w Łodzi dalszy spadek, liczba zgonów bowiem wynosi tylko 138,8 na 10.000 mieszkańców, zaś 1928 — 139,2.

Ten niezmiernie charakterystyczny spadek śmiertelności jest najlepszym sprawdzianem działalności władz miejskich na polu zdrowia publicznego i dowodem polepszenia się warunków sanitarnych miasta. Potwierdzeniem tego jest również zmniejszona śmiertelność z chorób ostro-zakaźnych na 10.000 mieszkańców:

1924	1925	1926	1927	1928
11,1	9,9	8,7	9,3	8,0

W dziedzinie walki z chorobami zakaźnymi zwrócono specjalną uwagę na gruźlicę, rozszerzając pole walki z tą chorobą wśród najszerszych warstw społeczeństwa łódzkiego. Śmiertelność i zachorowania na tę cho-

robę są wprost zastraszające, stanowiąc dla eugeniki oraz życia gospodarczego prawdziwą klęskę. Śmiertelność z gruźlicy na 10.000 mieszkańców przedstawia się następująco:

1924	1925	1926	1927	1928
29,7	25,3	27,6	27,0	26,7

A stosunek zgonów z gruźlicy do ogólnej śmiertelności przedstawia się:

1924	1925	1926	1927	1928
18,7%	18,0%	19,7%	19,4%	19,2%

Gruźlica w stosunku do innych chorób zakaźnych zabiera u nas najwięcej ofiar. Zrozumiałe są więc wysiłki miasta w kierunku walki z tą plagą proletariatu łódzkiego. Szósta część budżetu Wydziału Zdrowotności Publicznej przeznaczona została na walkę z gruźlicą, a ilość poradni przeciwgruźliczych powiększona została o dwie.

Liczba zgłaszających się osób do badania z roku na rok wzrasta.

1926	1927	1928
7,228	7,902	10,188

Rok 1928 wykazuje największe napięcie pracy Sekcji do Walki z Gruźlicą, a stało się to dzięki powołaniu do życia Rady Naczelnej Sekcji do Walki z Gruźlicą przy Wydziale Zdrowotności Publicznej, która obejmuje ogólne kierownictwo nad całokształtem walki z gruźlicą na terenie miasta zarówno w zakresie zapobiegania jak i leczenia. W skład Rady wchodzi: po dwóch przedstawicieli Wydziału Zdrowotności Publicznej Magistratu m. Łodzi, Kasy Chorych i Robotniczego T-wa Przyjaciół Dzieci. Rada powołana została do życia w październiku 1928 r. i prowadzi na podstawie przez siebie ułożonych kart statystycznych kartotekę ognisk gruźlicy i sprawuje kontrolę nad działalnością poszczególnych poradni, prowadzących akcję zapobiegawczą przeciwgruźliczą. Akcję zapobiegawczą prowadzą poradnie Sekcji do Walki z Gruźlicą Magistratu i Robotniczego T-wa Przyjaciół Dzieci. Rozwijają się poradnie również w stosunku do środowisk gruźlicy, stwierdzonych przez przychodnie i lekarzy Kasy Chorych, wzamian czego Kasa Chorych okazuje tym poradniom pomoc materialną na podstawie wzajemnych umów. Należy tu zaznaczyć, że w roku 1928 zrealizowane zostały inne projekty, zmierzające do ułatwienia walki z gruźlicą. Zwiększono liczbę łóżek sanatoryjnych ze szczególnem zwróceniem uwagi na łóżka dla chorych wieku dziecięcego, poza tem wybudowano nowy pawilon dla dzieci zagrożonych gruźlicą w Łagiewnikach (100 łóżek).

* * *

Organizacja Wydziału w roku sprawozdawczym uległa zmianom. Oprócz wzmiankowanej Rady Naczelnej Walki z Gruźlicą powołano do życia:

1. Radę do spraw produkcji i obrotu nabiałem, której zadaniem jest zaopatrywanie ludności w dobre i tanie mleko. Rada rozwinęła swą działalność w roku 1929, a dalszą konsekwencją jej powstania ma być uruchomienie centrali mlecznej (hurtowej rozlewni);
2. Radę do walki z chorobami wenerycznymi, która na wzór Rady Naczelnej Walki z Gruźlicą stawia sobie za cel koordynację i ujednostajnienie walki z chorobami wenerycznymi na terenie m. Łodzi;

Radę Sekcji Epidemjologicznej celem prowadzenia na podstawach naukowych walki z chorobami ostro-zakaźnymi;

4. Komitet budowy powszechnego szpitala miejskiego;
5. Radę Szpitalną w związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 roku,
6. oraz utworzono:
  - a) Referat Wychowania Fizycznego,
  - b) 4 okręgi sanitarno-weterynaryjne.

Przewodnictwo zarządu wydziałowego znajdowało się w rękach ławnika d-ra med. Aleksandra Margolisa.

Delegacja Wydziału Zdrowotności Publicznej odbyła 6 posiedzeń, podejmując szereg wniosków, z których najważniejsze są: ustalenie terenów pod wywózkę nieczystości, ankieta o stanie higienicznym piekarni, badanie wody w rezerwuarach nieruchomości łódzkich, uruchomienie stacji leczenia świerzbu, uruchomienie laboratorium bakterjologicznego przy I Miejskiej Przychodni Przeciwgruźliczej oraz uruchomienie oddziału dla chorych z gorączką połogową w szpitalu w Radogoszczu.

W dążeniu swem do polepszenia warunków zdrowotnych w Łodzi władze miejskie nie zadowolily się li tylko akcją na swym terenie. Są bowiem sprawy, które mogą być załatwione tylko w drodze zainteresowania wszystkich większych ośrodków miejskich, a stąd i centralnych władz państwowych, od których zależy poprawa pewnych dziedzin życia miejskiego.

W roku 1927 odbył się w Łodzi VI Zjazd Lekarzy i Działaczy Sanitarnych Miejskich, który był poświęcony zagadnieniom walki z zadymianiem i higienie pracy w zakładach przemysłowych i rzemieślniczych. Wydany z tej okazji pamiętnik dokładnie ilustruje bogactwem treści znaczenie wspomnianego Zjazdu. W czerwcu 1928 roku nad sprawami uregulowania ciężarów finansowych miast, wobec stale wzrastających wydatków na szpitalnictwo obradował I Zjazd Lekarzy i Działaczy Samorządowych Szpitalnych.

Na zakończenie tych uwag wstępnych należy wspomnieć, że miasto w roku 1928 na zdrowotność publiczną prelininowało 4,554,991 złotych, co stanowi 17,3% całego budżetu miejskiego. Stąd wniosek, że nie szczędzi ono trudów i nakładu materialnego, byleby ta dziedzina gospodarki komunalnej stanęła na wysokości zadania, dążąc stale do wzmoczenia i podniesienia poziomu akcji sanitarnej przez stosowanie — w miarę posiadanych środków — najnowszych zdobyczy naukowych i przez tworzenie nowych placówek, przeznaczonych do prowadzenia akcji zapobiegawczej w walce z chorobami zakaźnymi i śmiertelnością oraz propagowaniu zasad higieny.

I. STAN ZDROWOTNY MIASTA.

Rok 1928 pod względem zdrowotnym zaliczyć należy do najszcześliwszych z pośród ostatnich sześciu lat, w tym roku bowiem zanotowano najmniej chorób ostrozakaźnych.

Szczegółowe liczbowe dane o zameldowanych przypadkach chorób ostro-zakaźnych ilustruje następujące zestawienie:

	1923	1924	1925	1926	1927	1928
Dur plamisty	82	66	10	5	3	20
Dur brzuszny	1040	1045	709	803	701	545
Czerwonka	227	113	50	72	45	28
Płonica	417	767	601	940	1159	836
Błonica	148	335	550	693	813	728
Róża	77	91	53	59	45	101
Drętewica karku	35	57	73	55	27	12
Gorączka połogowa	106	174	83	42	96	62
Odra	1619	894	1338	1765	1603	692
Krzusiec	215	350	221	41	378	205
Ospa naturalna	2	1	—	—	—	—
Ogółem	4040	3898	3680	4475	4870	3229

Z przytoczonej tablicy za okres 6-letni wynikają następujące fakty:

1. Dur plamisty znacznie i stale zmniejsza się, osiągając minimum (3 przyp.) w 1927 r.; w roku 1928 zawleczony został dur z prowincji, przyczem zachorowało 20 osób;

2. Dur brzuszny w ciągu 6-letnia dał najmniejszą liczbę zachorowań w 1928 r.; zmniejszył się w ciągu tego okresu niemal o połowę;

3. Czerwonka przez 6 lat nie okazywała cech epidemii i stale zmniejsza się i to bardzo znacznie, bo niemal dziesięciokrotnie;

4. Płonica stale od 5 lat (z wyjątkiem 1925 r.) wzrastała w sposób dość znaczny; w roku 1928 nastąpiło znaczne zmniejszenie w porównaniu z ostatnimi dwoma latami;

5. Błonica przez cały okres 5-letni stale ulega zwiększeniu; w roku 1928 nastąpiło również zmniejszenie w porównaniu z rokiem 1927;

6. Liczba zachorowań na różę w ciągu 3 lat ostatnich trzymała się na jednym poziomie, dając nieznaczną liczbę przypadków; w roku sprawozdawczym osiągnęła jednak największą liczbę zachorowań;

7. Drętewica karku od 1925 r. stale i znacznie zmniejsza się, osiągając minimum w 1928 roku;

8. Gorączka połogowa w ciągu 6-letnia stale (z wyjątkiem 1926 r.) daje około 100 lub ponad 100 przypadków rocznie; w roku sprawozdawczym zanotowano poważne zmniejszenie;

9. Odra po zmniejszeniu się wybitnym w 1924 r. trzymała się w postaci dość znacznej epidemii bez przerwy od 1925 r.; w roku 1928 nastąpiło gwałtowne załamanie się epidemii; z liczby 1603 spada odra do 723 przypadków;

10. Ospy naturalnej w ciągu 4 lat ubiegłych nie notowano ani jednego przypadku; tę niebezpieczną jeszcze przed kilkunastu laty chorobę uważać należy za zupełnie wygasłą, dzięki stałym, systematycznie prowadzonym przymusowym szczepieniom zapobiegawczym.

Przechodzimy do rozpatrzenia niektórych ważniejszych chorób zakaźnych:

Duru plamistego w roku sprawozdawczym zanotowano 20 zachorowań. Dur plamisty w Łodzi od szeregu lat dawał coraz mniej zachorowań; zdarzały się tylko sporadyczne przypadki zachorowań u osób, które choroby nabawiły się w innej miejscowości. Od tych zaś osób zarażało się otoczenie.

Przyczyną ostatnich zachorowań były również niewątpliwie osoby przybyłe z innej miejscowości. Nie zdołano jednak tego ustalić. Wszystkie niemal zachorowania powstały w jednym domu lub u osób, stykających się z chorymi. Epidemia rozpoczęła się 3 przypadkami w końcu 1927 roku i przeciągnęła do lutego 1928 roku (13 zachorowań); w ciągu roku zdarzyło się jeszcze kilka zapadnięć. We wszystkich domach, w których mieszkali chorzy, wykonano szczegółową dezynfekcję, mieszkańców zaś wykąpano i wydezynsekwano.

Dur brzuszny stale się zmniejsza, osiągając w roku sprawozdawczym najmniejszą liczbę zachorowań. Zmniejszenie się zachorowań na dur brzuszny przypisać należy dobrej w tym okresie sytuacji ekonomicznej rzesz pracowniczych, polepszającym się stale warunkom sanitarnym miasta, oraz udostępnieniu szerokim warstwom mieszkańców opieki lekarskiej.

Niewątpliwie jednak odpowiedni wpływ wywarły na ten stan stale dotąd prowadzone masowe szczepienia zapobiegawcze metodą Besredki. Zaszczepiono do roku 1928 przeszło 70 tysięcy osób, w roku zaś 1928 zaszczepiono około 10 tysięcy osób.

Zapadalność na dur brzuszny w Łodzi jest jeszcze dość wysoka, wynosi bowiem 90,7 na sto tysięcy mieszkańców; stan ten jednak z roku na rok stale zmienia się na lepsze.

Walka z dudem brzuszny. Ponieważ najskuteczniejszą bronią w walce z dudem brzuszny jest izolacja chorych — Oddział Sanitarny przede wszystkim starał się o umieszczenie chorych w szpitalu, o ile warunki chorego były tego rodzaju, że zagrażały innym osobom.

Z ogólnej liczby 545 chorych umieszczono w szpitalu 350, a zatem 65%; pozostali na leczeniu w domu podlegali kontroli lekarza sanitarnego, który sprawdzał, czy przestrzegane są odpowiednie warunki.

Badano również wodę, ażeby zapobiec ewentualnym zachorowaniom z powodu zanieczyszczenia studzien.

Zbadano chemicznie w Państw. Zakł. Badania Żywności i Przedmiotów Użytku 692 próby, przyczem zdatnych do picia okazało się 298 prób, zdatnych po przegotowaniu 152, niezdatnych do użytku wewnętrznego 242.

Bakterjologicznie badano w Miejskiej Pracowni Bakterjologicznej 438 prób wody.

Badano również studnie w celu stwierdzenia, czy technicznie są w należyty stanie. Na 410 zbadanych studzien w stanie dobrym było 189; w 193 wypadkach wydano odpowiednie zarządzenia sanitarne.

Ponieważ niektóre studnie z wodą szkodliwą mogły się stać przyczyną zachorowań — wydano polecenie opieczutowania ich. Takich studzien w roku 1928 opieczutowano 53.

Płonica, błonica, odra i krztusiec. Widoczny z zestawienia wzrost w 1927 r. chorób zakaźnych wieku dziecięcego notowany był nie tylko w Polsce, ale również w wielu państwach Europy. W roku 1928 nastąpiło załamanie się i poważny spadek. Te cztery jednak choroby wieku dziecięcego, mimo, że w roku 1928 nastąpiło b. znaczne zmniejszenie liczby zachorowań — nadal dają najpoważniejszą pozycję wśród chorób zakaźnych. Na ogólną liczbę 3,229 zachorowań na choroby ostro-zakaźne — choroby wieku dziecięcego dają 2,461 przypadków, stanowiąc zatem 76% wszystkich innych chorób ostro-zakaźnych.

Na sto tysięcy mieszkańców Łodzi choruje ogółem 542 osób; z tej liczby 412 przypadków — to choroby wieku dziecięcego i tylko 130 inne choroby ostro-zakaźne, wśród których również nie brak chorób dziecięcych.

Śmiertelność z chorób zakaźnych. Znaczną poprawę warunków zdrowotnych w Łodzi w roku 1928 stwierdzić można również, badając tablicę zgonów na choroby zakaźne (w porównaniu z rokiem 1927).

	Liczby bezwzględne				na 100.000 mieszkańców			
	Zachorow.		Zgony		Zachorow.		Zgony	
	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928
Dur plamisty	3	20	1	3	0,5	3,3	0,0	0,5
Dur brzuszny	701	545	96	77	121,0	91,7	14,0	13,1
Czerwonka	45	28	3	2	7,7	4,8	1,0	0,3
Płonica	1159	830	96	72	200,0	140,7	17,0	12,2
Błonica	813	728	140	105	143,6	120,8	24,0	17,8
Zapal. op. mózg.	45	101	20	4	7,7	17,0	2,0	0,7
Odra	27	12	91	34	4,7	2,2	16,0	5,8
Krztusiec	96	62	54	45	16,5	10,4	9,0	7,6
Róża	1603	692	14	28	276,7	116,5	2,0	4,8
Gorączka połóg.	378	205	22	42	65,2	34,7	4,0	7,1
Ogółem	4870	3229	537	412	843,6	542,1	89,0	69,4

Z zestawienia widzimy, że największą śmiertelność dała błonica, potem dur brzuszny i płonica. Zgony na choroby wieku dziecięcego (błonica, płonica, odra i krztusiec) dały 43,4 zgonów na 100,000 mieszkańców, wówczas, gdy na pozostałe choroby zakaźne tylko 26,0 na sto tysięcy mieszkańców; zgony na choroby zakaźne wieku dziecięcego stanowiły więc 63% ogólnej liczby zgonów na choroby zakaźne.

Ogólna liczba zgonów na choroby zakaźne w porównaniu z rokiem 1927 zmniejszyła się o 22,5. Ponieważ i rok 1927 wskazywał poprawę w stosunku do lat ubiegłych — rok 1928 zaliczyć należy do najpomyślniejszych lat od chwili zaprowadzenia systematycznych notowań statystycznych, a zatem od chwili powstania samodzielności państwowej.

II. KONTROLA SANITARNA.

Wzrastające zaufanie ludności naszego miasta do pracy dozorów sanitarnych, które coraz częściej muszą interwenjować na skutek zażaleń na różne uchybienia, przysparza Oddziałowi z roku na rok coraz więcej pracy. Koniecznością więc było utworzenie w końcu roku sprawozdawczego ósmego dozoru sanitarnego w północnej części miasta (Bałuty). Nowy dozór powstał z podzielenia dawnego I dozoru, obejmującego dwa komisariaty policyjne; obecnie teren każdego z tych komisariatów powierzony jest pieczy jednego dozoru sanitarnego (I i VIII).

Liczba oględzin sanitarnych, dokonanych przez lekarzy i kontrolerów, wyniosła w 1928 roku 40,327, powiększając się o przeszło dwa tysiące (w 1927 roku — 38,094).

W latach ubiegłych liczba oględzin przedstawiała się, jak następuje:

1923 roku — 12,510, 1924 roku — 27,694, 1925 roku — 38,645, 1926 roku — 38,716.

Ogłędzinom sanitarnym podlegały nieruchomości, miejsca sprzedaży artykułów spożywczych, oraz różne zakłady i przedsiębiorstwa.

Ażeby dokładniej zilustrować wyniki pracy dozorów sanitarnych w kierunku poprawy warunków higienicznych na obszarze Łodzi, podajemy poniższe zestawienie ważniejszych wykonanych zleceń:

	1928	1927
1. Uporządkowano posesyj	2,504	2,481
2. Uporządkowano sklepów i przedsiębiorstw	3,306	1,582
3. Wiercono nowych studzien	33	87
4. Dokonano różnych napraw	539	—
5. Uruchomiono studzien i wodociągów	267	258
6. Wystawiono nowych ustępów	41	73
7. Naprawiono starych ustępów	724	1,044
8. Wystawiono nowych śmietników	138	326
9. Dokonano napraw starych śmietników	652	1,101
10. Uporządkowano filtrów biologicznych	61	104

Ogółem usunięto dobrowolnie w 1928 roku 11,284 uchybień sanitarnych (w 1927 roku 10,000). Na opornych spisywano protokoły karne, których w roku sprawozdawczym przesłano do władz administracyjnych albo sądowych 2500 (w 1927 roku 2,573). Niezależnie od protokółów karano również grzywnami w drodze mandatów karnych, ściąganych do rąk przez asystę policyjną. W ten sposób ukarano 1779 osób za różne uchybienia sanitarne.

Warto się przyjrzeć szczegółowym liczbom z dokonanych ogłędzin sanitarnych, pouczają one bowiem jak się miasto przedstawia pod względem sanitarnym.

Nieruchomości oglądano ogółem 12,428 razy, przyczem w stanie dobrym i względnie dobrym zastano 7,703 razy, braki, uchybienia stwierdzono 4,725 razy. Dotąd więc 37,3% nieruchomości utrzymane jest jeszcze w stanie, nieodpowiadającym wymaganiom sanitarnym (1926 roku — 36,5%, w 1927 roku — 35%).

Miejsca sprzedaży przedstawiają się (r. 1928), jak następuje:

	Stan dobry		Stan zły		Ogółem
	Liczba	%	Liczba	%	
a) Hale, budki, bazy	406	71,5	162	28,5	568
b) Sklepy z prod. spożywczych :					
1. z rybami	10	13,7	63	86,3	73
2. z pieczywem	532	68,5	244	31,5	776
3. z kaszą i mąką	24	66,6	12	33,4	36
4. z mlekiem	10	29,3	24	70,7	34
5. sklepy spożywcze	1491	53,1	1281	46,9	2772
6. jatki	176	40,5	258	59,5	434
7. wędliniarnie	398	62,8	220	37,2	618
8. owocarnie	150	55,4	119	44,6	269
9. budki z sodową wodą	14	63,6	8	36,4	22
10. tanie kuchnie i jadłod.	42	27,8	109	72,2	151
11. piwiarnie	212	40,1	316	59,9	528
12. restauracje	107	44,9	131	55,1	238
13. cukiernie	187	45,6	223	54,4	410
14. mleczarnie	90	40,5	132	59,5	222
	3849		3302		7151

W roku 1927 dokonano oględzin sklepów 5,830 razy, w r. 1926 — 5,275 rozy.

Jak z powyższego zestawienia widać — większość miejsc sprzedaży produktów spożywczych znajduje się w stanie, nieodpowiadającym wymaganiom sanitarnym. Zwłaszcza sklepy z rybami dają najczęściej okazji do interwenjowania. Zbyt wiele też uchybień stwierdzają komisje sanitarne w jatkach, piwiarniach, restauracjach, mleczarniach i cukierniach, wśród których przeszło połowa obejrzanych wykazywała braki sanitarne. W lepszych warunkach znajdowały się jedynie sklepy z pieczywem, kaszą i mąką, wędliniarnie.

W porównaniu z rokiem 1927 znaczną poprawę stwierdziły komisje w halach targowych, bazarach i budkach na placach targowych; poprawę również stwierdzono w sklepach z pieczywem. We wszystkich innych sklepach cyfry pozornie wykazują obniżenie się stanu sanitarnego. Tak jednak nie jest. W roku 1928 kładły komisje sanitarne szczególny nacisk, ażeby sklepy wprowadziły szereg inwestycji w celu ochrony produktów spożywczych od zanieczyszczeń. Żądano więc wprowadzenia do urządzeń sklepowych specjalnych szaf, gablotek oszklonych, siatek itp., których drobni sklepikarze dotąd nie posiadali. Brak tych urządzeń kwalifikowano jako uchybienia sanitarne; to więc wpłynęło na liczbę sklepów, nieodpowiadających wymaganiom sanitarnym.

Stałym oględzinom sanitarnym podlegały również różne zakłady, warsztaty, przedsiębiorstwa itp. Zebrany materiał (r. 1928) przedstawia się następująco:

Nazwa obiektu	Stan dobry		Stan zły		Ogółem oględzin	
	Liczba	%	Liczba	%	1927	1928
1. Piekarnie	261	23,7	844	76,3	1003	1105
2. Masarnie	208	44,7	257	55,3	358	465
3. Zakł. przem. spożywcz.	58	31,7	124	68,3	170	182
4. Zakł. przem. niespożyw.	34	34,3	65	65,7	18	99
5. Zakłady kąpielowe	12	26,0	34	74,0	20	46
6. Szmaciarnie	7	18,0	32	82,0	123	39
7. Obory	130	46,5	149	53,5	281	279
8. Stajnie	96	21,4	353	78,6	346	449
9. Zakłady fryzjerskie	403	49,3	415	50,7	288	818
10. Pralnie	25	44,6	31	55,4	82	56
11. Magle	20	54,0	17	46,0	82	37
12. Zakłady różne	170	45,1	205	54,9	247	375
	1424		2526		3018	3950

I w tej grupie stwierdzono niewłaściwe warunki utrzymania poszczególnych obiektów, obostrzono przytem wymagania sanitarne w związku z dyrektywami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Szczególną uwagę zwrócono na zakłady fryzjerskie (trzykrotnie więcej oględzin w r. 1928) i piekarnie, przyczem piekarnie oglądane były nietylko we dnie, ale również w czasie nocnej pracy przez specjalnie do tego powołaną komisję.

Komisja ta niezależnie od zwykłych oględzin obejrzała w czasie nocnej pracy 412 piekarń na ogólną liczbę 452 piekarń istniejących w Łodzi; wyniki oględzin:

stan dobry stwierdzono w	56 piekarniach	— 13,6%
stan średni stwierdzono w	61 piekarniach	— 14,8%
stan zły stwierdzono w	291 piekarniach	— 70,6%
remontowano	4 piekarnie	— 1,0%
razem 412 piekarń		

Zaledwie 13,6% piekarń w czasie nocnej pracy odpowiadało wymaganiom sanitarnym, 14,8% wykazało stan zadowalający.

Jak widzimy — bardzo znaczna część piekarń przygotowuje pieczywo w niehigienicznych warunkach.

Na właścicieli brudnych piekarń nałożono 291 mandatów karnych.

Na zasadzie wyników oględzin zakwalifikowano 52 piekarń do likwidacji, nie odpowiadają one bowiem elementarnym wymaganiom higieny; 42 piekarń pozostawiono warunkowo do czasu usunięcia braków (połączenia z mieszkaniem, bliskość ustępów itp.).

Kontrola filtrów i dołów biologicznych. Prócz zwykłych komisji sanitarnych, urzędujących w czasie dnia, działały na terenie miasta również komisje nocne, które miały za zadanie wykrywanie nienależycie działających filtrów biologicznych, albo też zaniedbań odkażania ścieków, wypuszczanych z filtrów.

W roku sprawozdawczym funkcjonowały komisje te 81 razy, przyczyniając się do ochrony powietrza i gleby od zanieczyszczeń.

Na podstawie materiału, dostarczonego przez nocne lotne komisje sanitarne, częściowo zaś na zasadzie zwykłej kontroli komisja badania filtrów, złożona z przedstawicieli Miejskiej Izby Odkażającej i Wydziału Budownictwa, poddawały filtry i doły biologiczne szczegółowym oględzinom. W roku 1928 zbadano ogółem 749 filtrów, wydając gdzie należy odpowiednie zlecenia.

Badanie produktów spożywczych. W ciągu roku sprawozdawczego dozory sanitarne przesłały do Państwowego Zakładu Badania Żywności i Przedmiotów Użytku w Łodzi 476 próbek produktów do zbadania i ewentualnego pociągnięcia winnych do odpowiedzialności (w 1927 r. — 276 prób). Z liczby przesłanych prób 110 okazało się zafałszowanych; na podstawie analiz 95 firm pociągnięto do odpowiedzialności karnej.

III. DZIAŁALNOŚĆ POSZCZEGÓLNYCH INSTYTUCYJ ODDZIAŁU SANITARNEGO.

1. Miejska Izba Odkażająca. W roku 1928 wykonano znacznie mniej dezynfekcyj po chorobach zakaźnych niż w latach ubiegłych, wobec zmniejszenia się liczby zachorowań na choroby zakaźne.

Odkazeń w roku 1928 było 2,806, w roku 1927 — 3,782; ubikacyj w roku 1928 odkażono 5,117 (156,437 mtr. sześć.), w roku 1927 — 6,315.

Dokonano ponadto odkazeń rzeczy w kotle nieruchomym:

w 1928 roku 1983 sztuki, wagi 5,243 kg.

w 1927 roku 3459 sztuki, wagi 11,422 kg.

Najwięcej odkazeń dokonano po płonicy, durze brzuszny, gruźlicy i błonicy.

2. Zakłady kąpielowe. W istniejących dwóch miejskich zakładach kąpielowych w roku 1928

- a) wykąpano 292.087 osób (1927 — 327.002),
- b) odwieszono 74.306 osób (1927 — 87.546),
- c) ostrzyżono 4.399 osób (1927 — 6.298).

Na zmniejszenie się liczby wydanych kąpiele wpłynęły nowo uruchomione kąpieliska szkolne, w których wykąpano w ciągu roku sprawozdawczego 54.976 dzieci.

Zmniejszenie się liczby odwieszonych i ostrzyżonych wskazuje na poprawę warunków sanitarnych i ekonomicznych w Łodzi (zmniejszenie bezrobocia).

Z ogólnej liczby wykąpanych w obu zakładach kąpielowych przypada na:

- a) kąpiele płatne 145.129 (1927 — 128.647),
- b) kąpiele bezpłatne 76.391 (1927 — 102.255),
- c) kąpiele działwy szk. 70.567 (1927 — 106.653).

Kąpiele płatnych wydano zatem w 1928 roku 49%, gdy w roku 1927 tylko 39,3% ogólnej liczby kąpiele.

3. Miejski Zakład Odświeżbiający. Stwierdzono w Łodzi szerzenie się świerzbu; otwarto więc niezwłocznie przy jednym z zakładów kąpielowych zakład odświeżbiający, w którym udzielano bezpłatnie porad i dokonywano niezbędnych zabiegów.

Ogółem w czasie od 15 czerwca do końca roku sprawozdawczego zgłosiło się 76 chorych, przeważnie dzieci (48); chrześcijan było 20, żydów — 56. Dokonano w związku z tem 251 zabiegów (nacierań) i 140 dezynfekcyj; wydano 234 kąpiele. Wyleczono 66 osób; u 10 chorych nie można było stwierdzić wyniku zabiegów, do końcowego bowiem leczenia nie zgłosiły się.

4. Dom Izolacyjny. Przyjęto w ciągu 1928 roku 194 osoby; z tej liczby wypisano do domu 193 osoby, jedną zaś do szpitala. Na 1 stycznia nikogo nie pozostawiono; dni izolowanych było 793.

5. Miejska Pracownia Bakterjologiczna. W roku 1928 dokonano 13.042 badań, w roku 1927 — 13.683 badań.

W tej liczbie było:

a) badań krwi	11.086
b) „ klinicznych	1.009
c) „ płynów mózgowo-rdzeniowych	449
d) „ nalotów	150
e) „ różnych	348

Razem 13.042

6. Sekcja Walki z Rakiem.

a) Zgłosiło się do zbadania osób	1126	770
w tem chrześcijan	696	427
żydów	426	343
b) Stwierdzono nowotworów złośliwych	114	67
w tem mężczyzn	52	28
kobiet	62	39
c) Skierowano na leczenie osób	90	67
w tem do szpitali	47	37
do leczenia radem	33	23
do leczenia roentgen.	10	7
d) Pozostawiono w obserwacji	6	191
e) Dokonano badań pomocniczych	187	126
1. badań krwi na miejscu	68	16

2.	„	treści żołądka	16	42
3.	„	bakterjologicznych	35	4
4.	„	serologicznych	27	21
5.	„	anatom. histopatolog.	23	18
6.	„	kału	—	7
f)		Dokonano próbných wycięć	18	18
g)		Dokonano wywiadów	47	35

7. Sekcja Walki z Jaglicą. Zgłosiło się do zbadania w ciągu roku 7562 osoby (w 1927 r. — 5.872); z tej liczby 5.423 osoby były przez Sekcję wezwane (72%), 2.139 zaś osób zgłosiło się z własnej chęci (28%). Z ogólnej liczby zgłaszających się zaopiniowano jako chorych na jaglicę 833 osoby.

Liczba zgłaszających się do zbadania stale wzrasta: w r. 1926 zgłosiło się 3.277 osób, w 1927 — 5.872 osób, w 1928 — 6.959 osób. To też coraz więcej osób chorych na jaglicę zostaje przez Sekcję zarejestrowanych. Szczególnie żywą działalność przejawiała Sekcja w II-giem półroczu 1928 roku. Od chwili istnienia do 1 czerwca 1928 roku zarejestrowanych było 1.463 chorych, w ciągu następnych miesięcy roku sprawozdawczego zarejestrowano 1.108 chorych. Obecnie zatem posiada Sekcja w kartotece 2.571 zarejestrowanych chorych.

Z tej liczby chorych jagliczych — w miejskiej przychodni leczą się 1.134 chorych, czyli 44,1%, w szkołach jagliczych — 402 chorych, czyli 19,5%. Znaczna liczba chorych (w przybliżeniu 25%) leczą się w ambulatorjach Kasy Chorych, znikoma zaś część — prywatnie. Około 65% chorych leczą się więc ogółem na rachunek miasta.

(Dok. nast.)

SPRAWOZDANIE

Oddziału Szpitalnictwa za m. sierpień 1929 r.

Ruch chorych w szpitalach miejskich i prywatnych.

Miejskie	Pozostało na 1. VIII. 29.	Pozostało na 1. IX. 29.	Ilość dni szp.
Radogoszcz	270	287	9182
Św. Józefa	127	134	4394
Św. Aleksandra	67	77	2425
Marja Magdaleny	71	61	2464
Zbiornia Miejska	72	78	2409
San. w Chojnach	86	87	2669
San. w Łagiewnikach	51	53	1523
Prewent.	99	99	2875
Razem	843	876	27941
Zakł. dla umysł. chorych			
Kochanówka	295	289	9122
Kocborów	204	204	6324
Warta	112	121	3650
Tworki	23	23	713
Z. dla Epil.	22	22	682
Razem	656	659	20491

Szpital ogóln.			
Poznańskich	53	57	1902
Ewangel.	—	—	26
Razem	53	57	1928
Szpital dla dzieci			
Anny Marji	94	90	2750
Zakł. położn.			
Św. Elżbiety	11	17	435
Lin. Hach.	7	8	260
N. Targ. 13	10	10	437
Razem	28	35	1132
Razem w społ.	831	941	26301
Ogółem	1674	1717	54242

Z liczby 1258 chorych, przyjętych do szpitali w m. sierpniu r. b., płatnych było 419, t. j. 33,3%, mianowicie: na rach. urzędów państwowych 22, gmin zamiejscowych 68, Kasy Chorych 246, rachunek własny 83. Bezpłatnych chorych 839, t. j. 66,7%, mianowicie: ubogich mieszkańców m. Łodzi 215, ubogich łodzian, przynależnych do gmin zamiejscowych 441, członków Kasy Chorych 183.

Sekcja do Walki z Gruźlicą.

W m. sierpniu r. b. zgłosiło się do Sekcji ogółem 788 osób, w tem dorosłych 510, dzieci 278, aryjczyków 367, semitów 421. Zbadano klinicznie 699 osób, z których zakwalifikowano do leczenia szpitalnego 28, do leczenia ambulatoryjnego 259, do sanatorium w Chojnach 86, do kontroli powtórnej 173, do sanatorium letn. 31, do sanat. zimow. 4, do uzdrowisk 3, do naświetlań lampą kwarcową 4, lampą Kisch 2, do Röntgena 5, stwierdzono brak objawów gruźlicy czynnej u 104 chorych. Stacja tuberkulinowa dokonała zastrzyknięć rozpoznawczych 72, leczniczych 66. Stacja światłolecznicza dokonała naświetlań lampami kwarcowymi 163, lampami Kisch 49. Gabinet röntgenologiczny dokonał prześwietleń 298, zdjęć fotograficznych 47. Pracownia rozpoznawcza dokonała badań płwocin na pałeczki Kocha u 299 osób, stwierdzono zarazki u 57, nie stwierdzono u 242, dokonano badań krwi na odczyn Biernackiego 635, zabiegów odmy sztucznej 39, wywiadów w mieszkaniach chorych 72. Ogólna suma świadczeń i zabiegów w Sekcji 2633.

Ruch chorych w ambulatoriach miejskich.

Miejskie	Razem	Mężczyzn	Kobiet	Chłopców	Dziewcząt
I Amb. Miejskie	1165	286	624	116	139
Zgłosz. powt.	2821	635	1518	322	346
II Amb. Miejskie	963	228	432	142	161
Zgłosz. powt.	1302	272	628	200	202
Amb. Dent.	35	4	10	7	14
Zgłosz. powt.	440	18	47	105	270
Amb. Jagl.	12	4	3	2	3
Zgłosz. powt.	1399	361	260	330	448
I Amb. Szk.	22	—	—	10	12
Zgłosz. powt.	481	—	—	203	278
Razem	8640	1808	3522	1437	1873

U w a g a : II i III Ambulatorja w sierpniu nie były czynne.

Prosektorjum Miejskie.

W m. sierpniu r. b. przywieziono zwłok 31, wykonano sekcij klinicznych 4, sądowych 19, oględzin zwłok 10, rozbiorów histop. 27.

Miejska Apteka Szpitalna.

W m. sierpniu r. b. wydano artyk. pojed. 1863, recept złożeń. 2170.

Miejski Oddział Przewozu Chorych.

W m. sierpniu r. b. wysłano karetki do 319 chorych, z których przewieziono 720, zwłok zmarłych 16, nie przewiez. chor. 31, zwłok 2.

Miejskie Pogotowie Ratunkowe.

Wezwań do wypadków 705, w tem od godz. 9-ej rano do 9-ej wiecz. 438, od 9-ej wiecz. do 9-ej rano 267. Na stację zgłosiło się 165, wyjazdów 540, odwołano 31, nie zastano 13, odmówiono 2. Udzielono pomocy 659, w tem mężczyzn 319, kobiet 271, dzieciom do lat 15 — 69.

RUCH SŁUŻBOWY ZA MIESIĄC SIERPIEŃ 1929 R.

(Dokończenie)

B. ZWOLNIENIA:*a) Zwolnienia ze stanowisk pozaetatowych:*1. *Urzędnicy:*

1. *Belina-Belinowicz Jan*
rysownik Wydz. Budownictwa z dniem 1.VIII. 1929 r.
2. *Piaszczykówna Kornelja.* 3. *Stefański Roman.* 4. *Stencel Jan.* 5. *Gralak Józef.* 6. *Bartnik Aleksander.* 7. *Maciejewski Zygmunt.* 8. *Jaworska Marja.* 9. *Woźniakówna Teofila.* 10. *Szałdajewska Regina*
tymczas. wychow. półkolonji letn. Wydziału Opieki Społecznej z dniem 1.VIII. 1929 r.,
11. *Jaworski Stanisław*
tymczas. wychowawca V Miejsk. Domu Wychow. Wydz. Opieki Społecznej z dniem 1.VIII. 1929 r.
12. *Iwanow Mikołaj*
praktykant Wydz. Budownictwa z dniem 9.VIII. 1929 r.
13. *Krysiak Marjan*
tymczas. kontroler Wydz. Opieki Społ. z dniem 1.VIII. 1929 r.
14. *Szymankiewicz Leonard*
konsultant Patronatu Prawnego Wydz. Opieki Społecznej z dniem 31.VIII. 1929 r.
15. *Pniewski Józef Mamert*
sekwestrator Wydz. Podatkowego z dniem 30.VIII. 1929 r.

C. MIANOWANIA i AWANSE:*a) mianowania na etat:*1. *niżsi funkcjonarjusze:*

1. *Jaworski Klemens*
kontraktowy woźny Wydz. Zdrowotn. Publ. mianowany z dniem 1.VIII. 1929 niższym funkcjonarjuszem etatów. na stanow. woźnego Miejsk. Pogotowia Ratunk. z up. wedł. XI st. sł.

2. Jakubiak Józef

tymczasowy pracownik Wydz. Gospodarcz. mianowany z dn. 1.VIII. 1929 r. niższym funkcj. na etat. stanow. dozorca Brygady Konserwacji Budynków Miejskich tegoż Wydziału z upos. według XI st. sł.

b) mianowania pracowników pozaetatowych:**2. urzędnicy:****3. Krauze Jan**

tymczasowy kancelista Urzędu Stanu Cywiln. mianowany z dniem 1.VII. 1929 r. kontrakt. kancelistą tegoż Urzędu z uposaż. wedł. VII stopnia służby.

D. PRZENIESIENIA:**a) przeniesienia pracowników etatowych:****1. urzędnicy:****1. inż. Jost Michał**

kierownik Oddz. Architektonicznego Wydz. Budownictwa z dniem 15.VIII. 1929 r. do Oddz. Komunikacji Wydz. Budownictwa na równorzędne stanowisko z dotychczas. uposażeniem.

2. niżsi funkcjonariusze:**2. Pilecki Jan**

woźny Biura Ksiąg Stałej Ludności z dniem 1.VIII. 1929 r. do Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich na stanow. poborca targowiskowego z równoczesnym awansem do VIII st. sł.

3. Olejniczak Tadeusz

p. o. gospodarza Garażu Samochodowego Wydz. Gospodarczego z dn. 1.VIII. 1929 r. na poprzednio zajmow. stan. szofera tegoż garażu z dotychczasowem uposażeniem.

4. Wiśniewski Adam

woźny szkoły powszechnej Wydziału Oświaty i Kultury z dniem 1.VIII. 1929 r. do Biura Ksiąg Stałej Ludn. na równorzędne stanowisko z dotychczasowem uposażeniem.

b) przeniesienia pracowników pozaetatowych:**1. urzędnicy:****5. Erlichówna Eugenia**

tymczas. kancel. Biura Wojskow. z dn. 1.VIII 1929 r. do Urzędu Zasiłkowego dla Bezrobotnych z dotychczas. uposażeniem.

6. Ostrowski Józef

tymczas. pracownik Urzędu Przemysł. I Instancji z dniem 12.VIII. 1929 r. do Wydz. Budownictwa — Inspekcji Budowlanej z dotychczasowem uposażeniem.

2. niżsi funkcjonariusze:**7. Zejden Jan**

tymczas. gонец Wydz. Podatkowego z dniem 1.VIII. 1929 r. na równorzędne stan. do Wydz. Opieki Społ. z dotychczasowym uposażeniem.

WYKAZ

domów mieszkalnych, wzniesionych w r. 1928 w m. Łodzi^{*)}

Liczba domów, mieszkań i izb wzniesionych w roku 1928																							
Przez gminę					Przez kooperatywy					Przez ludność					Ogółem								
Domów	Mieszkań	Izb	Koszt budowy 1 m ³ w zł.	Koszt budowy 1 izby w zł.	Ogólny koszt budowy	Domów	Mieszkań	Izb	Koszt budowy 1 m ³ w zł.	Koszt budowy 1 izby w zł.	Ogólny koszt budowy	Domów	Mieszkań	Izb	Koszt budowy 1 m ³ w zł.	Koszt budowy 1 izby w zł.	Ogólny koszt budowy	Domów	Mieszkań	Izb			
20	917	2670	32	3258	8,699,000	85	190	527	55—70 zł.	—	—	106	268	1094	35—70 zł.	—	—	211	1375	4291			
w stanie surowym, lecz łącznie ze stropem klejnowskim i ściankami działowymi 3 cal.																							

^{*)} Według danych Miejskiej Inspekcji Budowlanej.

KRONIKA MIEJSKA.

Pokaz eksponatów samorządowych z P. W. K. w Miejskiej Galerii Sztuki. Dnia 3-go b. m. odbyło się otwarcie pokazu eksponatów samorządu łódzkiego z Powszechnej Wystawy Krajowej w lokalu Miejskiej Galerii Sztuki.

Eksponaty te przedstawiają w sposób barwny i przejrzysty gospodarkę we wszystkich dziedzinach administracji komunalnej i ilustrują szeregiem artystycznie wykonanych modeli, kolorowych tablic i planów dziesięcioletni dorobek miasta.

Celem udostępnienia pokazu jak najszerszym warstwom ludności ustalone zostały nader niskie opłaty wstępu, mianowicie: bilet normalny gr. 50, ulgowy — dla robotników, pracowników umysłowych oraz uczniów — gr. 20 i zbiorowy dla wycieczek — po 10 groszy od osoby.

Wręczenie odznak pułkowych przedstawicielom samorządu. W dniu 2 b. m. delegacja korpusu oficerskiego 10 p. a. p. w osobach dowódcy

pułku. pułk. Zdzichowskiego oraz mjr. Leroch-Orlota, wręczyła odznaki pułkowe wraz z odpowiednimi dyplomami pp. prezesowi Rady Miejskiej — inż. J. Holcgreberowi oraz prezydentowi miasta — posłowi B. Ziemięckiemu.

Podczas tej ceremonii p. pułkownik Zdzichowski wyraził przedstawicielom samorządu w imieniu podwładnego mu korpusu oficerskiego słowa gorącego uznania za troskę i starania Magistratu m. Łodzi w dziedzinie zaspokajania moralnych i materialnych potrzeb łódzkiego pułku artylerji i żołnierza polskiego w ogóle, co jest dowodem harmonijnego i pełnego życzliwości stosunku pomiędzy łódzkim społeczeństwem cywilnym, reprezentowanym przez władze samorządowe, a wojskiem narodowym.

W odpowiedzi przedstawiciele samorządu podkreślili mocno niezbędność takiej harmonji i współpracy, tak doniosłej zwłaszcza w Polsce,

której granic, wciąż wystawionych na niebezpieczeństwo, bronić musi czujnie i niez mordowanie żołnierz polski. Dziękując gorąco za zaszczytne wyróżnienie, jakie spotyka ich z woli korpusu oficerskiego 10 p. a. p., prezes Rady Miejskiej oraz Prezydent Miasta zapewnili, że — jak dotąd — tak i nadal kierować będą swe dążenia ku najmocniejszemu zacieśnieniu węzłów, łączących armję ze społeczeństwem cywilnym, i że dla realizacji tego celu pracować będą zgodnie i jednomyślnie wszyscy członkowie zarządu miejskiego.

Zaznaczyć należy, że pp. prezes inż. Holcgreber i prezydent Ziemięcki są pierwszymi obywatelami cywilnymi, którzy zaszczytzeni zostali odznaką 10 p. a. p. Dotychczas, prócz czynnych i rezerwowych oficerów pułku, odznakę jego posiadają jedynie pp. gen. Żeligowski, dowódca O. K. Nr. IV — gen. Małachowski i d-ca 10 dywizji — gen. Olszyna-Wilczyński.

Zmiany w statucie etatów stanowisk służbowych pracowników miejskich. Magistrat zatwierdził uchwałę Prezydium w sprawie wprowadzenia zmian w statucie etatów stanowisk służbowych pracowników zarządu m. Łodzi, w części dotyczącej podziału na stanowiska stałe i niestałe.

Postanowiono, mianowicie, skasować istniejący dotychczas podział stanowisk etatowych pracowników miejskich na stanowiska stałe i niestałe oraz skreślić w statutach organizacyjnych poszczególnych Wydziałów zarządu m. Łodzi część, określającą skład personelu, zastępując ją przez paragraf treści następującej:

„Liczba pracowników Wydziału (Urzędu, Biura) określona jest w statucie etatów stanowisk służbowych dla pracowników zarządu m. Łodzi”.

Jednocześnie Magistrat uznał, że stabilizacja (t. zn. ustalenie w służbie miejskiej) pracowników zarządu m. Łodzi przywiązana jest do osoby, nie zaś jak dotąd — do stanowiska.

Rozstrzygnięcie konkursu na parcelację Łagiewnik. Dnia 3 b. m. pod przewodnictwem prof. inż. Tołwińskiego, odbyło się w Magistracie posiedzenie sądu konkursowego, celem rozpatrzenia prac, nadesłanych w wyniku konkursu na sporządzenie planu parcelacyjnego majątku miejskiego Łagiewniki lit. A. Prócz p. prof. Tołwińskiego, obecni byli członkowie sądu konkursowego: prof. inż. R. Świerczyński, inż. W. Michalski, T. Toeplitz, przedstawiciele Urzędu Wojewódzkiego — inż. R. Sunderland i dr. Skalski, przedstawiciel Sejmiku Łódzkiego — inż. A. Kartasiński, wiceprezydent Rapski, ławnicy Adamski, Harasz i dr. Margolis, inż. W. Kwapiszewski kierownik Oddziału Regulacji Miasta i St. Rogowicz — naczelnik Wydziału Plantacyj Miejskich.

Ogółem — jak stwierdzono po sprawdzeniu — nadesłano na konkurs 14 odpowiadających warunkom formalnym prac.

Po rozpatrzeniu i selekcji nadesłanych prac, niektóre z nich zostały ze względów merytorycznych od razu wyeliminowane, pozostałe zaś postanowiono poddać ostatecznemu rozpatrzeniu i w tym celu wyłoniono z pośród członków Sądu Konkursowego, 4 grupy, mające rozpatrzyć: 1) sprawy komunikacyjne, 2) sprawy parków, ogrodów i rezerw, 3) sprawy bloków, parcel i zabudowania i 4) sprawy gmachów i urządzeń użyteczności publicznej.

W dalszym toku obrad Sąd Konkursowy wysłuchał odpowiednich referatów w kwestjach pomienionych, a następnie przeprowadził dyskusję i głosowanie, które dało wyniki następujące:

I nagrodę w kwocie zł. 7,000 postanowiono przyznać pracy Nr. 2, której autorami — jak okazało się po otwarciu kopert — są pp. arch. K. Lisowski i inż. Jan Graefe (Warszawa); II nagrodę w kwocie zł. 5,000 przyznano pracy Nr. 6, której autorami są pp. inż. arch. G. Handwenger

i inż. Br. Hein (Łódź); III nagrodę w wysokości zł. 3,000—przyznano pracy Nr. 7, której autorem jest arch. urban. M. Szwił (łodzianin, zamieszkały w Paryżu), wreszcie postanowiono zakupić za sumę zł. 1,500 pracę Nr. 10, której autorami są inżynierowie-architekci: W. Podleski, Wł. Wieczorkiewicz i J. Zacharzewski (Warszawa).

Opłaty w kąpieliskach miejskich. Zgodnie z uchwałą Magistratu z dn. 26 b. m. opłaty za członków Kasy Chorych w kąpieliskach miejskich pobierane będą z dn. 15 listopada r. b. w następującej wysokości: a) za wannę II klasy w I Zakładzie Kąpielowym — zł. 0.90; b) za wannę II klasy w II Zakładzie Kąpielowym — zł. 0.80. Należy podkreślić, że opłaty te są znacznie niższe od pobieranych w prywatnych zakładach kąpielowych.

Z Urzędu Zasiłkowego Magistratu m. Łodzi. Według obliczeń Urzędu Zasiłkowego Magistratu m. Łodzi, o-

gólna liczba osób, pobierających zasiłki ustawowe w okresie od 14-go do 20-go października wynosiła 9052, w tem: 3613 mężczyzn i 5439 kobiet.

W okresie tym wypłacono zasiłków na ogólną sumę zł. 140.008.

Zachorowania na choroby zakaźne. W ciągu tygodnia od 27-go października do 2-go listopada r. b. włącznie, zgłoszono do Wydziału Zdrowotności Publicznej następujące przypadki chorób zakaźnych:

Dur plamisty 1 przypadek (w tygodniu poprzednim — przypadków), dur brzuszny 44 przypadków (48), płonica 76 przypadków (83), błonica 34 przypadków (25), drętewica karku — przypadków (1), odra 32 przypadków (28), róża 4 przypadki (7), gorączka połogowa 2 przypadki (3), ospa wietrzna 11 przypadków (5), krztusiec 2 przypadki (6).

Ogółem zanotowano 206 przypadków, w tygodniu poprzednim 206 przypadków.

Z ŻYCIA MIAST POLSKICH.

SAMORZĄD STOLECZNY.

Nagrody dla pracowników miejskich.

Magistrat występuje do Rady Miejskiej z propozycją uchwalenia nagród dla pracowników miejskich, którzy wykazały inicjatywę w ulepszaniu pracy. Projektowanych jest 10 nagród po 300 zł. O nagrody ubiegać się mogą wszyscy pracownicy miejscy, z wyjątkiem naczelników wydziałów, dyrektorów instytucji i przedsiębiorstw miejskich oraz ich zastępców.

Nagrody przyznawałaby powoływana corocznie przez magistrat komisja kwalifikacyjna, złożona z 5-iu osób, w której skład wchodziłoby prezydent miasta lub jego zastępca, dwu ławników, naczelnik wydziału spraw ogólnych i naczelnik kontroli miejskiej.

O podział władzy w Warszawie.

Przedstawiciel Magistratu odbył przedwstępny konferencję z zastępcą komisarza rządu w sprawie podziału władzy w zakresie rządzenia miastem. W najbliższym czasie odbędzie się w tej sprawie konferencja między komisarzem rządu a prezydentem Słomińskim, przytem ustalone będą granice kompetencji władz.

SOSNOWIEC.

Odbyło się posiedzenie Rady Miejskiej, poświęcone przyczynom, które spowodowały ustąpienie dr. Marczyńskiego z prezydentury. W rezultacie kilkunastogodzinnej dyskusji Rada ustaliła, że ustąpienie dr. Marczyńskiego wywołane zostało jego gospodarką, grożącą miastu katastrofalną ruiną. Rada Miejska postanowiła przyjąć rezygnację prezyden-

ta i ogłosić to stanowisko jako wakujące, powierzając tymczasowe funkcje wiceprezydentowi Jarży. Ze sprawozdania komisji rewizyjnej wynika, że zaległości nieopłaconych rat amortyzacyjnych na dzień 10 b. m. wynoszą 1,722.000 zł., nieopłacone rachunki 376.000 zł., pobrane a nie przekazane podatki państwowe zakładu ubezpieczeń i Kasy Chorych 500.000 zł., przyczem zakłady ubezpieczeń grożą konsekwencjami.

LUBLIN.

2 listopada r. b. będzie pamiętny w historii Lublina, w dniu tym bowiem wodociągi, które od roku 1896 pozostawały jako własność prywatna w ręku inż. Wajsblata, przeszły pod zarząd miasta, jako jego własność. Starania celem przejęcia wodociągów przez zarząd miasta czynione były od r. 1919 — i dopiero obecnie, po wielu trudnościach, udało się to skutecznie.

PŁOCK.

Uruchomiona w początku lipca płocka elektrownia miejska wyprodukowała w lipcu 36.400, w sierpniu 61.200, a we wrześniu 93.170 kwg., obecnie zaś dochodzi już do obciążenia połowy siły jednego turbo-

zespołu. Jest to objaw pocieszający, gdyż zdawało się, że miasto nie będzie mogło spożyć tak dużo prądu. Przewody sieci pozamiejskiej doprowadzono już do Podolszyc. Sprzedano energii elektrycznej w lipcu i sierpniu 87.840 kwg., w czym dla oświetlenia ulic i placów 28.507, a dla abonentów 36.123,6 kwg., na siłę zaś 13.210 kwg. Małe spożycie prądu na siłę tłumaczy się dosyć późnym dostarczeniem motorów dla zamiany silników, używanych przez dawną elektrownię na prąd stały.

WYBORY DO RAD MIEJSKICH.

W ostatnich dniach odbyły się wybory do Rad Miejskich w następujących miejscowościach:

W **Kolnie**, gdzie wybrano — ze Stron. Narod. — 2 radnych, „Piasta” — 1, B. B. — 1, P. P. S. — 2 oraz z list żydowskich — 6 radnych.

W **Ciechocinku**, gdzie wybrano — z B. B. i ugrupowań pokrewnych — 8 radnych, ze Stron. Narod. — 2, z listy żydowskiej — 1, z listy niemieckiej — 1.

W **Radziejowie**, gdzie wybrano — ze wspólnej listy Ch. D. i B. B. — 7 radnych, z P. P. S. — 4 i z listy żydowskiej — 1.

OBWIESZCZENIE.

Magistrat m. Łodzi na zasadzie art. 122 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr. 58 z r. 1925) wzywa poniżej wymienionych płatników do zgłoszenia się w ciągu dni 14 od daty niniejszego obwieszczenia do biura Wydziału Podatkowego (Pl. Wolności Nr. 2, pokój Nr. 23) po odbiór nadesłanych przez I Urząd Skarcowy w Łodzi nakazów płatniczych na wspomniany wyżej podatek na rok 1929:

1. Anica Moszka	8. Słomę Antoniego
2. Gersztenowicza Fajwla,	9. Rozental Jakóba,
3. Kanała Majera,	10. Rapoorta Elkę,
4. Kac Estere,	11. Rozenfeld Surę,
5. Lenga Abrama Moszka,	12. Paciorkowskiego Szmula,
6. Moszkowicza Abrama,	13. Ickowicza Pejsacha,
7. Tojtora Ite,	14. Rozenwajga Perłę.

Nieodebrane w powyższym terminie nakazy — w myśl powołanej ustawy o państwowym podatku dochodowym — zwrócone zostaną I Urzędowi Skarbowemu w Łodzi z tem, że doreczenie tych dokumentów uważać się będzie za uskutecznione.

Łódź, dnia 7 listopada 1929 roku.

MAGISTRAT m. ŁODZI

Prezydent: (—) B. Ziemięcki.

Przewodniczący Wydziału Podatkowego: (—) L. Kuk.

Redaktor: **Bolesław Dudziński.**

Wydawnictwo Zarządu m. Łodzi.